

Toimus «Tasuleekide» tutvustamine

„Õhtuleht“, 13. XI 44

Uhenduses Eugen Kapi ooperi „Tasuleegid“ muusika kuulamise ja arutlemisega Riiklikus Konservatooriumis, vestlesime libreto autori kirjanik Paul Rummoga ooperi teksti tekkeloost.

„Sm. Rummo, kuidas ja millal tekkis Teil idee kirjutada ooperi libreto „Tasuleegid“?“

„„Tasuleekide“ kirjutamise mõtte „peastüüdlane“ on Eesti NSV Rahvakomissari Nõukogu, kes tellis minult jüriöö 600 aastase juubelipidustuste raamis ooperi libreto, et tähistada ka selles liinis eestlaste ajaloolist ülestõusu. Tellimine anti 1943. aasta kevadel, millal asusin ka kohe tööle materjalide kogumisega.“

„Teatavasti olite ju Nõukogude Liidu tagalas, kas seal oli siis võimalik mingil määral hankida materjale eesti rahva jüriöö ülestõusu kohta ja kust nimelt?“

„Kasutasin Moskva Lenini nimelise raamatukogu abi. Süvenesin jüriöö sündmustesse jüriöö ürikute, kroonikate abil, rahvalaulu osas aga kasutasin sama raamatukogu rikkalikke rahvalaulude kogusid „Vanu Kandleid“ ja muud. Lenini raamatukogus on peagu kõik olemas, mis sel alal üldse ilmunud. Ligi kuu aega oli puht. ettevalmistustööd. Materjalid tulid päeval raamatukogus üles märkida, kuna sealt koiteid välja ei anta. Ohtuti kirjutasin siis kodus ringi. Kogu libreto kirjutamise ajal jälgisin ka igat ooperi etendust Moskva Suures Ooperis ja Stanislavski ooperis, mis omakorda rikastas mind ideeliselt kui ka tehniliselt. Näiteks ei saanud ma kuidagi nõustuda ooperi tavalise naiivse libretoaga, millisest patust pole puhtad enamik klassilisest ooperirepertuaarist. Katsusin pidada silmas karmi tõsielu loogikat ja püsida tõelisuse pinnal.“

„Kas ooperi peategelase Vamboga olete mõelnud kujutada legendaarset Tasujat?“

„Ei. Küll oli tellija soov algul aluseks võtta Tasuja kuju. Kuid töö juurde asudes selgus peagi, et seesugune romanitiline hoiak, nagu omistas Bornhöhe oma kangelasele, tänapäeval enam ei sobi. Tuli läheneda mineviku kujutamisele hoopis realistlikumalt. Selles mõttes on ajakirjanduses toodud vihjed, nagu oleks „Tasuleekide“ kandvamaks kujuks Tasuja, alusega.“

„Kas kogutud materjal laskis ennast kergesti suruda libreto vormi?“

„Kaugeltki mitte. Raskusi oli mitmeid. Juba keele küsimus tegi muret. Vaja oleks olnud arhaiseerida tegelaste kõnet, sest jüriööaegsed inimesed kindlasti rääkisid teisiti kui tänapäeval. See oleks aga nõudnud hiigla tööd keeleteaduse alal, mille tulemus ikkagi oleks jäänud küsitavaks. Nii siis otsustasin kirjakeele kasuks, nagu see meil on välja kujunenud. Katsusin tabada ka rahva selleaegseid kombeid, nagu pulmades, kiige all jne.“

tuues sisse ehtsat rahvaloomingut. Ühtlasi tuli silmas pidada vanu ooperi traditsioone, et oleks kaks paari, neli häält, koorid, iseloomude vastolu häältes jne.

Heliloojaga olin tihedas kontaktis, tihti tehes täiendusi ja parandusi libreto, kus värsid ei lasknud ennast hästi sulgeda helidesse.“

„Kuidas tundub Teile muusika? Kas helilooja on suutnud edasi anda seda, mis toimub Teile tegelaste hinges ja tegudes?“

„Minu tundmist mööda on muusika õnnestunud, niipalju kui klaveripartii järgi võib otsustada. Lõplikult vastata saab sellele loomulikult pärast orkestrereerimist.“

„Kas „Tasuleeke“ oleks võimalik mängida ka muusikata?“

„Olen sellele mõelnud. Sellesama asja võiks kunagi ümber töötada värssdraamaks.“

Lumet.

«Tasuleekide» muusikast

Pühapäeval, 10. det. toimus Heliloojate Liidu korraldusel Riiklikus Konservatooriumis Eugen Kapi ooperi „Tasuleegid“ tutvustamine. Omavahelisest tutvustamisest ja arutlemisest võtsid osa peaaegu kõik Tallinnas asuvad heliloojad ja esindajad kunstirahva hulgast.

Ooperi üksikuid ettekantavaid osi tutvustas sisulisest küljest „Tasuleekide“ libretist Paul Rummo, millele järgnes ooperi kuulamine.

Ooperi muusikaline külg on koostatud traagiliselt sisule vastavalt. On püütud edasi anda meie rahva kurbloolist saatust; samas on põimitud ka muusikasse suurt usku ja visadust eestlaste paremasse tulevikku.

Võimsalt antakse ooperis edasi tasumistahe. See tasumismotiiv läbib kogu ooperi. Ka on paigutatud ooperi muusikasse võimalikult palju rahvalaulu motiive. Kujukalt on esile tõstetud tolle aja inimese hingelisi elamusi.

Ooperi tutvustamisel esitasid Olga Lund ja Tiit Kuusik „Tasuleekide“ ilusamaid aariaid. See kuidagi kaunistas ja sisustas ooperi kuulamist.

Arvustavate sõnavõttudega esinesid Eesti NSV HL seaduslik sekretär Hugo Lepnurm, sm-d Visnapuu, Saar, Päis, Lemba ja teatritegelastest A. Lauter. Avaldati kiitust teenelisele heliloojale E. Kapile, kes meie ooperirepertuaari on rikastanud nii väärtusliku teosega, nagu seda on „Tasuleegid“.

V. T.

„Tasuleegid“ valmivad ettekandeks

Riiklikus teatris „Estonia“ on käimas pingeline töö Eugen Kapi—Paul Rummo ooperi „Tasuleegid“ viimistlemises. Ooper jõuab ettekandele ENSV 5. aastapäeval. „Tasuleeke“ lavastab Eino Uuli, keda assisteerib Ott Raukas. Muusikajuhina on tegev P. Nigula, tantsud on H. Tohvelmannilt, lavakujundus V. Haasilt ja kostüümid N. Meylt.

Ooperis on kaastegevad: M. Taras (Neeme), E. Maasik (Saima), T. Kuusik (Vambo), B. Hansen (Mehis), E. Maripuu (Sirje), J. Siimon (Lemme), V. Veikat, J. Johanson, A. Aasma, E. Eesmaa, T. Puks, J. Haabjärvi jt.

„Õhtuleht“
nr. 156